

Forsvarsdepartementet

Postboks 8126 Dep
0032 OSLO

Høringsuttalelse

Innledning

Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB) viser til høring om forslag til ny lov om verneplikt og tjeneste i Forsvaret (forsvarsloven).

Vi mener lovforslaget er bra. Særlig fremheves tydelige bestemmelser rettet mot definerte målgrupper, og et mer modernisert språkbruk. Sammenslåing av vernepliktsloven, heimevernsloven, forsvarspersonelloven og militærnektekterloven til en ny forsvarslov synes dermed å være et fornuftig grep for å gjøre det enklere for folk flest å forstå hvem som er lovens målgrupper og hva som er lovens innhold. Fra vårt ståsted bemerkes også tydeliggjøring av bestemmelser gjeldende retten til å innhente og behandle personopplysninger, hvem som har opplysningsplikt og meldeplikt, vaksinerings- og andre tiltak for å forebygge smittsomme sykdommer samt retten til erstatning som nødvendige og viktige bestemmelser.

Vi mener likevel det er behov for enkelte presiseringer som enten bør komme direkte fram av ny forsvarslov (lov), eller i det minste framheves i forarbeidene. Nedenfor kommenteres disse forholdene i samme rekkefølge som i utkast til ny lov.

§ 1 Formål

Det er en betydelig fordel at det ryddes i begrepsbruken, og at ny lov er klar og tydelig når begrepene "verneplikt" og "tjeneste i Forsvaret" brukes.

Vi antar at med begrepet "verneplikt" menes plikten til å stille opp til tjeneste for Forsvaret, mens en med begrepet "tjenesteplikt i Forsvaret" mener plikten til å utføre spesifikke oppgaver. Isolert sett utgjør dette en forbedring av gjeldende lover, men siden det finnes flere statlige pliktjenester som pålegges med hjemmel i lov (for eksempel tjeneste i Sivilforsvaret), og som har en så nær tilknytning til Forsvaret, blant annet gjennom egen hjemmel for overføring av personell, se lovens § 15, mener vi det er en bedre løsning at det innledningsvis i loven inntas en legaldefinisjon hvor f. eks. begrepene "allmenn verneplikt", "verneplikt" og "tjeneste i Forsvaret" omtales. På den måten kan lovgiver formulere konkrete bestemmelser vi mener gir et klarere budskap som ikke kan misforstås.

Subsidiært anmodes om at begrepene "allmenn verneplikt", "verneplikt" og "tjeneste i Forsvaret" kommenteres nærmere i forarbeidene til ny lov. Det samme gjelder koblingen mellom Forsvaret, Heimevernet og Sivilforsvaret.

§ 2 Hva og hvem loven gjelder

I forlengelse av lovens § 1 første ledd, hvor begrepet "allmenn verneplikt" er brukt, reises spørsmål om forståelsen av § 2 første ledd annet pkt., som også underbygger vårt ønske om en legaldefinisjon jf. det som ovenfor er nevnt:

§ 2 første ledd annet pkt.:

"Alle som har verneplikt, og alle som har inngått kontrakt om tjeneste med Forsvaret, har tjenesteplikt".

Fra vår side reises spørsmål om det bør presiseres at

... alle som har verneplikt kan pålegges tjenesteplikt i Forsvaret.

§ 18 Tjenestens varighet

Det reises spørsmål om bruk av begrepet "vernepliktige" i lovens § 18 første ledd innledningsvis er korrekt siden Stortinget har bestemt at den tjenestepliktiges samlede maksimale tjenesteplikt i Forsvarsgren, Heimevernet, Politireserven og Sivilforsvaret i fred er 19 måneder.

Dersom formålet med bestemmelsen er å avgrense samlet tjenestetid i Forsvaret/Heimevernet er muligens begrepet "tjenestepliktige i Forsvaret eller Heimevernet" eller liknende mer dekkende, jf. lovens §§ 1 og 2 og våre merknader til disse.

§ 24 Frivillige i Heimevernet

Sivilforsvaret skal sikre beredskapen i kommunene med volum og utholdenhet ved uønskede hendelser i hele handlingsspennet når riket er i krig, når krig truer, når rikets selvstendighet eller sikkerhet er i fare, og ved uønskede hendelser i fredstid. I krig har Sivilforsvaret etter sivilbeskyttelsesloven også egne oppgaver.

Fra Sivilforsvarets side er det derfor viktig å sikre at det ikke åpnes for at personer som er overført fra Forvarets personell- og vernepliktsenter til bruk for Sivilforsvaret frivillig kan inngå kontrakt om heimevernstjeneste, se lovens § 24 tredje ledd.

Samtidig som forutsigbarheten for virksomheten i Sivilforsvaret da vil kunne utraderes, mener vi det vil svekke den generelle beredskapen i samfunnet om det åpnes for at tjenestepliktige i Sivilforsvaret frivillig kan inngå kontrakt med Heimevernet. Som tilleggsmoment nevnes at en slik ordning vil være lite kostnadseffektiv, samt at det kan reises spørsmål om brudd på distinksjonsprinsippet i Totalforsvaret om det åpnes for at personer med hjemmel i lov kan velge å veksle mellom sivil og militær tjeneste.

Avsluttende bemerkning

Det reises spørsmål om behov for egen hjemmel om godtgjøring for plikttjeneste i Forsvaret og Heimevernet (ikke kontrakt).

Med hilsen
for Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap
Avdeling for Sivilforsvar

Jon Birger Berntsen
Sjef Sivilforsvar

Arnstein Pedersen
avdelingsleder